

N:o 148.

Af herr **C. J. Berggren**, *om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbättrade aflöningsförmåner för poststationsföreståndare m. fl.*

Vid förra årets riksdag erhöilo postbetjante en välbehöflig löneförbättring. I bilagan till 1909 års statsverksproposition omnämner herr chefen för civildepartementet, att han framdeles ämnar för Kungl. Maj:t förelägga förslag om lönereglering för generalpoststyrelsen samt för tjänstemän vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar, hvaraf skulle följa en ökning i förhållande till de för postverket för år 1908 fastställda utgiftsstaterna af 1,916,000 kronor. Då denna ökning upptagits i postverkets utgiftsstat för år 1909, är tydligtvis proposition om förberörda löne-reglering att förvänta till innevarande Riksdag.

Däremot innehåller statsverkspropositionen, såvidt jag kunnat finna, ingen antydning om att poststationsföreståndare och de personer, som å landsbygden ombesörja kör-, gång- och roddposter samt landtbrefbäring, hafva att hoppas på någon förbättring af sina mestadels alltför knappt tillmätta ersättningsbelopp. Det ligger därför nära till hands att antaga, att hvarken herr chefen för civildepartementet eller generalpoststyrelsen riktat sina tankar på dem. Att så ej skett, måste emellertid beklagas, ty allmänt erkännes, att dessa funktionärer åtnjuta för låg betalning för sitt åt postverket utförda arbete.

Vidkommande poststationerna har gjorts skillnad mellan sådana, som äro förenade med vid järnväg belägna trafikstationer och skötas af dessa stationers föreståndare, och sådana, som icke äro belägna vid järnväg. På grund af Kungl. Maj:ts nådiga bref den 18 december 1903 blefvo förstnämnda poststationer med hänsyn till aflöningsförhållandena indelade

i fjorton klasser, hvarvid postuppbörden i främsta rummet blef bestämmande. Af den aflöningsstabell, som samtidigt upprättades, inhämtas bland annat, att årsarfvodet i första klassen skulle utgöra 180 kronor och i trettonde 600 kronor. Beträffande den högsta eller fjortonde klassen skulle arfvodet utgå efter särskild öfverenskommelse. Den verkställda aflöningsregleringen skulle vara gällande intill 1906 års slut, hvarefter en ny sådan skulle upprättas och tillämpas till och med 1909 års utgång. I hvad mån den nya löneregleringen i afseende på aflöningsförmåner skiljer sig från den förutvarande, kan jag ej bedöma, då den ej för mig varit tillgänglig. Men det kan ju antagas som sannolikt, att någon löneförhöjning därigenom tillförts ifrågavarande postfunktionärer. I detta sammanhang fäster jag dock mest vikt vid, att genom berörda löneregleringar tagits ett steg i rätt riktning för att på detta område införa ordnade aflöningsförhållanden.

Hvad åter angår föreståndare vid sådana poststationer, som icke äro belägna vid järnväg, synes ingen dylik reglering af deras aflöningsförhållanden hafva ägt rum. Vid antagande af poststationsföreståndare tyckas vederbörande mer än skäligen lägga an på att erhålla sådana för möjligen lägsta ersättning. Däraf har blifvit följden, att den aflöning, som består dem, i synnerligen många fall alls icke svarar mot det arbete, postverket af dem utkräver, helst om hänsyn äfven tages därtill, att i aflöningsbeloppen vanligen ingår hyresersättning för tillhandahållande af postlokal med bränsle och lyse.

Ett påstående i den riktningen torde få anses befogadt, att poststationsföreståndarne — såväl de, som förestå järnvägsstationer, som de, hvilka förestå poststationer af annat slag — ha för liten ersättning för dem åliggande arbete, ansvar och skyldigheter. En snar förändring härutinnan synes önskvärd, så mycket mer, som Riksdagen antingen har beviljat eller med första troligen kommer bevilja posttjänstemän och postbetjände väsentligt höjda löneförmåner. Men en löneförbättring för poststationsföreståndarne synes böra förenas med en lönereglering, därvid det med platsen förenade arbetet i främsta rummet bör vara bestämmande.

Det finns emellertid ett annat slag af postfunktionärer, som kanske hafva sämre aflöningsförhållanden än de nyssnämnda. Härmed syftas på dem, som ombesörja postens befordran å landsbygden eller på landtbrefbärrare och dem, som befordra kör-, gång- eller roddposter. I statistiken öfver postväsendet för år 1906 uppgifves, att i medeltal för hela riket

hade legan under år 1906 utgjort för åkande post 10,4 öre per häst och kilometer, för gång- eller roddpost 8,2 öre per kilometer och för landtbrefbäring 8,5 öre per kilometer. För befordran af vanliga åkande poster hade den utbetalade legan under året å olika linjer vällat mellan 2,1 och 24,9 öre per häst och kilometer. Man märke här den stora skillnaden mellan minimi- och maximilegan, hvilken tyder på abnorma förhållanden.

Uppgift om högsta och lägsta ersättningsbelopp för gång- eller roddpost och landtbrefbäring saknas tyvärr i statistiken. Det hade annars varit af intresse att därom kunna anföra exakta siffror. Då detta ej kan ske, tillåter jag mig anföra ett för mig känt exempel på hvad som betalas för en gångpost, hvilket exempel ganska säkert icke betecknar något minimibelopp. Den åsyftade gångposten har att tre gånger i veckan passera en linje, som är 1,8 nymil eller fram och åter 3,6 nymil. Därför utgifves i betalning 2 kronor för hvarje fullbordad dubbeltur, hvilket gör 55,5 öre per nymil. Men därjämte åligger den, som påtagit sig ifrågavarande postgång, att för befordran af postpaket under en af de tre bestämda turerna använda häst. Lägges så därtill, att berörda person ej är bosatt i närheten af utgångsstationen — ett för öfrigt vanligt förhållande i fråga om landsvägspostföringen — utan 4 kilometer därifrån, så inses, huru litet ersättningen i detta fall svarar mot den åtagna skyldigheten.

För att delvis närmare belysa föreliggande fråga ber jag få påvisa storleken af de ersättningsbelopp, som utgå för skjuts inom ett annat område, nämligen den allmänna skjutsens. Enligt skjutsstadgan utgör maximilegan vid entreprenad resp. 1,50, 1,70 och 1,90 krona per nymil, hvartill kommer lega för ungefär enahanda åkdon, som användes vid postköring, med 12 öre vintertid och 20 öre sommartid, allt per nymil räknadt, hvadan alltså lägsta skjutslega med inberäknad åkdonslega blir 1,62 krona per nymil och högsta 2,10 krona per nymil. Härvid bör emellertid bemärkas, att stat och landsting vid entreprenad lämna betydande bidrag för den allmänna skjutsens uppehållande, så att den verkliga skjutsersättningen bör beräknas vida högre än hvad skjutsstadgan angifver. Det må så vara, att den allmänna skjutsen af vissa orsaker är något besvärligare att uppehålla än postskjutsen, men skiljaktigheten i skjutsersättning inom de båda olika områdena är icke desto mindre så stor, att den ensamt på denna grund näppeligen kan förklaras och ännu mindre försvaras.

Orsaken till de aflöningsmissförhållanden inom det postala området,

som här förut vidrörts, torde till större delen få tillskrifvas det inom postverket i afseende på postens befordran tillämpade entreprenadsystemet. Detta system användes visserligen äfven beträffande den allmänna skjutsen, men utan att därvidlag medföra sådana abnorma aflöningsförhållanden, som till följd af dess tillämpning inom postverket kunna konstateras. Efter min mening bör det inom postverket förekommande entreprenadsystem, hvarom här är fråga, blott under vissa förutsättningar finna användning.

Med sken af berättigande torde emellertid invändas, att om berörda postfunktionärer ha för låg aflöning, så är det uteslutande deras eget fel. De ha ju frivilligt åtagit sig att mot en af dem själfva godkänd ersättning utföra det med anställningen förenade arbetet. Jag har därom en annan uppfattning. De, som inkomma med lägsta anbudet, erhålla merendels den ledigförklarade platsen, och erfarenheten härom gör, att de sökande sänka sina ersättningsanspråk långt under hvad de under andra förhållanden skulle kunna göra. Icke sällan torde det vara behofvet af biförtjänster, som tvingar dem därtill.

Med statens värdighet och verkliga intresse torde föga stämma öfverens att underbetala ett åt densamma utfördt arbete. Staten bör, det är min åsikt, tvärtom alltid och så långt möjligt är framträda som exempel på en god och rättvis arbetsgifvare. Är detta påstående riktigt, så bör ock staten låta sig vara angeläget att på förevarande område vidtaga de förändringar, som tarvas för åstadkommande af normala aflöningsförhållanden.

Som förut är anført, har generalpoststyrelsen verkställt aflöningsreglering för poststationsföreståndare anställda vid poststationer af visst slag. Ingen svårighet torde förefinnas att låta en sådan reglering omfatta alla poststationer. Huruvida därvid är riktigt att, såsom har skett, fästa hufvudsaklig vikt på postuppbörden vid de olika stationerna, kan dragas i tvifvelsmål. Tydligtvis bestämmes arbetets omfattning icke ensamt däraf utan jämväl af andra förhållanden, och det är väl det utkrädda arbetet, som i första hand bör vara bestämmande angående aflöningsbeloppen.

En eventuell aflöningsreglering får emellertid icke inskränkas till poststationsföreståndarne utan tillika omfatta dem, som ombesörja kör-, gång- och roddposter samt landtbrefbäring. Och den bör utföras i sådan riktning, att dessa för sitt arbete i postverkets tjänst erhålla en aflöning, som står i rätt förhållande till de inom olika orter gällande arbetsprisen.

Därest omskrifna löneregleringar blifva utförda och vederbörligen

fastställda, böra aflöningarna för de nu anställda postfunktionärer, som här äro i fråga, ändras i öfverensstämmelse därmed; dock så, att om någon sådan postfunktionär genom löneregleringen skulle tillskyndas lägre aflöning än den han förut ägt att uppbära, han likväl skulle bibehållas vid den högre aflöningen, så länge han vid den innehafvande anställningen kvarstår. — För det fall att ingen sökande anmäler sig till en till sökan kungjord plats, i det den därmed förenade löneinkomsten anses otillfredsställande, må det hittills brukliga entreprenadförfarandet användas i och för platsens besättande.

På grund af hvad sålunda anförts får jag vördsamt anhålla,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t:

1. låta verkställa utredning angående ordnande af de aflöningsförmåner, som åtnjutas af dem, hvilka äro anställda vid rikets poststationer eller ombesörja åkande post, gång- eller roddpost samt landtbrefbäring; samt

2. i sammanhang därmed vidtaga sådana åtgärder, att dessa personer komma i åtnjutande af skälig ersättning för det arbete, de utföra i postverkets tjänst.

Stockholm den 25 januari 1908.

C. J. Berggren.